

Somni d'una nit d'hivern

Elegia

I

Joan del os passava pel camí:
s'asseu y escalfa al sol les dues mans
qu'estiraven la barba dels gegants.
Ja se'n arrenca un brot de romani,
y li diu: «Romani, bon romani,
per aquella virtut que Deu t'ha dat,
no'm diries hont es el goig perdut,
tu que ho sabs tot y ets plè d'humilitat?»

Joan del os es vell y geperut,
y's decanta a la font per veures be,
y tot esgarrifat, s'hi mira, y crida
la forsa que no té,
y li sembla mentida.

Joan del os camina dropament,
y vol fer veure encara qu'es valent:
«Mos passos eren poltres afollats,
esglayaven com llamps de juliol,

duya el cor com els ceps recargolats
y recremats del sol.

Joan del os, ja tens la veu oscura,
y fins t'espanta d'escoltà'el teu cant,
y sents que l'esperit encara hi dura,
però la llengua es tota vacilant.»

II

Veü una casa blanca, y s'hi detura;
a la porta rosseja l'aviràm,
y una pagesa tranquila y madura.

—Déume menjar, qu'estich morint de fam!

—Joan del os, per la pelada via,
còm passes tan caygut?

—Ja ho veus, de tanta forsa que tenia
ara vaig geperut.

—Jo quan era una noya molt petita
sentia dir qu'eres el més valent,
y la paraula del teu nom sols dita,
ja se'ns omplia tot d'esverament.

Passaves per davant de casa nostra,
y la mare't donava'l millor plat,
y jo't mirava'l rostre
y sols veyia bondat.

Tu sens dir res menjaves y menjaves,
y cap al bosch, que no'l dexaves may,
y fins que te'n anaves
no passava l'esglay.

Tenia tres germanes més menudes,
y els parlaven de tu per félshi po',
quan al llit, despullades y ajegudes,
no podia adormirles la cansó.

Però jo m'hi tombava molt contenta,

y pensava ab ton ull blau y brillant,
ta crinera lluenta
demunt de les espatlles de gegant!
—Quin temps aquell! ¡La barba escabellada,
ben ample'l pit y'l pesament tot clar,
me'n entrava jo sol a la porxada
de la casa encantada,
content, igual que si anés a folgar
al hostal de la Malmaridada;
y encenia fogayna, y canta y canta,
per desfer tots els mals embruxaments,
y'm sortia'l gegant de millor planta
ab els llavis somrients,
y no se'n adonava
que la boca y el nas li sanguejava
y li feya saltar totes les dents.
— D'aquestes coses n'era plé tothom;
y per les grans nevades
les bruixes malehien el teu nom
dins les teules trencades.
—Ja han fugit, y may més hi tornarán
a emportarsen els bous y les arades,
y a malmirar l'infant,
ni amargaràn la llet de les ovelles,
y quan sigueu al llit,
no vindrán a xiularvos les orelles
mentres ronca'l marit.
Quin desfer boyres ab les mans alsades!
y quan eren ja foscos els camins
y la lluna rient per les teulades,
m'estirava ab les cames cansades
en el meu jas dels pins.
Tot va passar com una gran tempesta
y ja son cendra'ls meus cabells radiants,
y de llur claretat no més en resta
una cansó a la boca dels infants.

Ara tu, bona dòna benehida,
pels fills y pel marit,
ara que la mort em crida,
dónem el teu repòs y'l meu oblit.
Tu qu'eres tan axerida y valenta,
y vas sopà'al meu costat,
dónem la palla calenta
y el baf del remat.
Déxem el cavall blanch ò be l'arada,
qu'encar que m'arrosego pel camí,
no tinch la mà migrada
per governà'el mantí.
O sols déxem la teva criatura,
que la pugui bressar;
déxem seure al pedrís que'l sol hi dura
y fa de bon estar.—

Y la dòna pietosa se'l mirava,
y va sorti'el marit;
la porta li barrava:
tothom el té aborrit.
Y Joan del os fa nosa,
Joan del os se'n và,
y la dòna, si gosa ò si no gosa,
li allarga un tros de pa.
Y ell que l'aguanta ab les dos mans alsades,
arràn de boca se li veu lluhí',
y se li escorre per les dents corcades,
y'ls pardals de les branques despullades
van recullint les molles del camí.

III

Joan del os vol morir dins bosch,
perque va sortir del bosch.

—Bona nit, bon picot de cua verda,
bona nit, bon picot del bech llarch.

—Ay, Joan del os, que vols dir coses gayes
y no pots donà'un pas!

—Bona nit, bell cucut del bech axut,
bona nit, mare garsa baladrera,
y'l gaig brillant que les cries *esvera*,
y'l reyetó menut.—

Tots els aucells del bosch miren el Joan del os
y tots li canten una cansó:

«Joan del os, qui t'ho diria,
el més gran y el més valent,
que t'han tret de la masia
sense darte aculliment.»

—Calléu, aucells, que jo també cantava
y eren ayres d'amor tots els meus cants.

—Llavors eres tu l'ànima més brava,
y ara ja no't pots valdre de les mans.

—Calléu, aucells, y no diguéu tal cosa,
que pujaven al cel les meves veus,

—Ara ja ningú't vol, perque fas nosa,
tant si ho creus com no ho creus.—

Lo que'ls aucells han dit fa plorà'al Joan del os
y se'n va bosch endins, bosch endins,
perque va sortir del bosch.

IV

La lluna nova apenes si s'ovira;
 Joan del os reposa vora un pi;
 y pare llop al seu devant se'l mira;
 escoltèu què van di'.

—Germà llop, tots dos erem infants,
 vam se'ls amichs millós;
 tu'm llepaves les mans,
 jo't mirava amorós,

cada nit ens trobavem y'ns deyem bona nit,
 y quants cops el menjà'ens em partit!

—Joan del os, l'amor que jo't tenia
 el guardo tot sencer.

—La bona voluntat qu'en tu hi havia
 encara deus haver.

Però mira, germà, ja soch molt vell,
 y ara vaig a mori';
 quan sentis la fredor demunt ma pell,
 entèrrem a la soca d'aquell pi,
 y no empaytis si acàs ve algun aucell
 a refilar per mí.

Germà llop, he sentit una cansó:
 «Joan del os, qui t'ho diria,
 el més gran y'l més valent,
 que t'han tret de la masia
 sense darte aculliment.»

—Joan del os, t'han tret de la masia,
 y dins la selva vas cercant la mort?
 Jo't venjaré del qui no t'acullia;
 ay la pagesa, quan camini al hort!
 La faré caure a terra ab traydoria,
 mossegantli'l pit blanch,

les dents han d'esclatarme d'alegria
 escorrentshi la sanch.
 Aniré als corrals de les ovelles
 y per tot hi haurà dol,
 y brincaré ab les potes vermelles
 demunt les mates que cremin de soll
 —Oh germà llop, còm ta paraula es dura!
 però en tu hi hà una mica de bondat,
 y ets igual que si fossis criatura,
 que'l mal li es ignorat.
 Oh germà llop, còm ta paraula es dura!
 No ferexis en và,
 que la pagesa tranquila y madura
 va dar-me un tros de pa.
 Y les ovelles tan blanques, tan fines,
 no't fan compassió?

Germà llop, que tens foch a les nines!
 guàrda les ovelles de Nostre Senyó'.
 —Joan del os, perquè abans no m'ho deyes
 tot lo qu'ara m'has dit?

les coses com veus ara no les veyes.
 —Es que'm sentia massa enorgullit.
 Però ara que'ls homes m'aborrien
 y a tu sol, germà llop, trobo fidel,
 sento lo que'ls sentits no sentirien,
 quan a la terra dura fan arrel.
 Oh germà llop, perdonaràs a aquells
 que m'han ofès y que m'han aborrit,
 no tornaràs ab els morres vermells
 a rentarte a la font com cada nit.

Per les herbes amargues y primes
 júramho, germà llop, pel vent rebel,
 y per la lluna clara que t'estimes
 y'l formatge y la mel;
 pel caminar de nits, qu'es cosa brava;
 y perque un jorn vares llepar les mans

del Joan del os, que'l bras se li cansava
d'empaytar tantes bruixes y gegants,
y la pagesa una cansó'n cantava
per fer dormí'a la nit els seus infants.—

Y al di'axò Joan del os se va estremí'l
Y pare llop el palpa, y diu: «ja es mort.»

La lluna freda li surt pel camí
y li fa llum fins l'hort.

Y pare llop passà per la masia,
y al poble va arribà',

y truca al campaner que dormía,
y'l campaner respon:—Quí hi hà?

—Soch pare llop, despértat, campaner.

—Què vols y a qui demanes?

—Que te'n pugis al cloquer
y repiquis les campanes.

Y'ls batalls tremolant dins la nit freda
que no's cansin de dir:

«Pel Joan del os, qu'al cor de la pineda
s'acaba de morir!»

LAUS DEO